

РЭЛІГІЙНЫ ДЫЯЛОГ – ШЛЯХ ДА ТАЛЕРАНТНАСЦІ І СУПРАЦОЎНІЦТВА НА БЕЛАРУСІ

А.Ф. Рацько

Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт імя М. Танка, Мінск

Пытанне аб магчымасці аб'яднання рэлігійных канфесій (экуменізм), безумоўна, цікавіць студэнцкую моладзь, якая знаёміцца з рэлігійным станам у сучаснай Беларусі.

Афіцыйна адзіная хрысціянская царква падзялілася на дзве часткі ў 1054 г. Але раскол выспяваў значна раней, калі ў 589 г. да хрысціянскага сімвала веры (кароткага звода галоўных дагматаў) дабавілі філіюкве – сцвярджанне, што Святы Дух зыходзіць не толькі ад Бога-айца, але і ад Бога-сына. Гэту змену ў дагмаце царква на ўсходзе катэгарычна не прыняла, што і прывяло да расколу. Не прыняла будучая праваслаўная царква і пазнейшыя дагматы аб непарочным зачаці Бага-родзіцы і непагрэшнасці Папы ў пытаннях веры. Былі і іншыя, менш дробныя прычыны, але зразумела што галоўнае – гэта суперніцтва царкваў, амбіцыі прадстаўнікоў вышэйшых царкоўных улад, іх нежаданне ісці на саступкі і імкненне зацвердзіць сваё панаванне над царквою. Трывіяльнае ў гісторыі суперніцтва, барацьба за ўладу, сталі гбэльнымі для адзінай хрысціянскай царквы.

А між тым, апошняе дзесяцігоддзе рэлігійна-этнічная самасвядомасць народаў Беларусі значна ўзрасла, а канфесійны фактар стаў адыгрываць важную ролю. Гэ-таму спрыяла перш заўсё дэмакратызацыя грамадска-палітычнага жыцця. У рэлігіі сталі бачыць гарантыю стабільнасці, парадку, непарушнасці духоўных устояў грамадства, адраджэння нацыянальных традыцый народа. "Рэлігійнаму Рэнэсансу" спрыяў таксама перагляд адносін паміж царквою і дзяржавай.

Дзейнасць усіх канфесій Беларусі асабліва актывізавалася з канца 1980-х гадоў, чаму ў ва многім спрыяла святкаванне 1000-годзя хрышчэння Русі, якое сур'ёзна паўплывала на свядомасць многіх людзей, стэрыятыпы погляд на рэлігію, веруючых, святарства. Даследванні праведзеныя ў 1992 г. у Віцебскай вобласці далі такія вынікі: 20,6% жыхароў сталі лічыць сябе веруючымі, 27,5% - пакуль неверуючымі, але цікавіліся рэлігіяй і жадалі быць бліжэй да Бога. З дадзеных сацыялагічных даследванняў, якія тройчы праводзіліся ў Беларусі, вынікае, што калі ў 1994 г. веруючымі называлі сябе 33% апытаных, у 1997 г. – 49%, то ў канцы 1998 г. – 47,5%.

Рэлігійная структура беларускага грамадства ў 1999 г. выглядала наступным чынам: праваслаўныя складалі 77,4%, каталікі 14,8%, пратэстанты 0,6%, астатнія – іўдзеі, мусульмане і інш. Як бачым, самымі масавымі канфесіямі ў сучаснай Беларусі з'яўляюцца праваслаўе і каталіцызм. Гэта тлумачыцца перш заўсё яе геа-палітычным станам – на стыку заходняй і ўсходняй цывілізацый, існаваннем і пачарговым дамінаваннем праваслаўя і каталіцызма. Дзяржавы, якія існавалі на тэрыторыі Беларусі ў розныя гістарычныя перыяды заўсёды характэрываваліся поліканфесіянальнасцю. У вельмі многіх вёсках спрадвеку жылі па-суседску, побач і каталікі, і праваслаўныя. Яны ставіліся з павагай адзін да аднаго. У каталікія святы праваслаўныя ўстрымліваліся ад гаспадарчай працы, якую можна было перанесці на іншы дзень, каб не псаваць святочнасць каталіцкім суседзям. Тое самае рабілі і каталікі ў праваслаўныя святы. Як добрыя суседзі, запрашалі адны адных на святы.

Беларусы маюць шмат спольных (не раз'яднаных на праваслаўных і каталіцкіх) хрысціянскіх святых: Кірыла і Мяфодзія, Еуфрасінія Полацкая, Кірыла Тураўскі і іншыя ўсе асабліва да XII ст. Магутны аўтарытэт гэтых святых для беларусаў палягае, па-першае, на сімвалічным увасабленні ў іхніх постацях цэласнага, непадзельнага хрысціянства; па-другое, вядомасць гэтых святых абумоўлена іх шырокім удзелам і актыўнасцю ў грамадска-культурным жыцці ў Беларусі, што выходзіла за межы чыста рэлігійнага жыцця. Можна, гэта паслужыла адной з прычын таго, што гэтыя людзі з'явіліся жывымі выразнікамі яшчэ да канца не аформленага і тым больш да канца несамаўсвядомленага тагачаснага беларускага народнага духу. Вяўляючы

менталітэт маладога этнасу, вышэйпамянёныя святыя аб'ектыўна адлюстравалі адзін з асноўных архетыпаў беларускасці – імкненне да безканфліктнасці, г.зн. тое, што служыла і служыць перадумовай экуменізму.

У нашай гісторыі не было крывавых рэлігійных войнаў падобных на тыя, што мелі месца ў краінах Заходняй Еўропы, тым не менш, назіраліся канфлікты і сутыкненні на рэлігійнай глебе. І сёння, на рубяжы тысячагодзяў, паміж двума галоўнымі канфесіямі існуе пэўнае супрацьстаянне: намаганні той ці ішай рэлігійнай арганізацыі, накіраваныя на фарміраванне негатыўнай грамадскай думкі аб іншай рэлігійнай арганізацыі; дзеянні, накіраваныя на паслабленне свайго канкурэнта з дапамогай дзяржавы. Беларуская праваслаўная царква, напрыклад, патрабуе ад дзяржавы болей жорсткіх мераў у дачыненні да дзейнасці на тэрыторыі Беларусі замежных місіянерскіх рэлігійных арганізацый. З другога боку, каталіцкі касцёл абвінавачвае дзяржаву ў тым, што яна занадта прыхільна ставіцца да праваслаўнай царквы. Падставай разыходжання таксама з'яўляюцца неадназначныя адносіны да дзяржаўнага будаўніцтва, тэмам беларусізацыі царквы, выкарыстання беларускай мовы. Гэтае супрацьстаянне мае не прамы а апасродаваны характар, аднак, у выпадку нарастання рэлігійных супярэчнасцей, яно можа выліцца ў прамую канфрантацыю.

Вось чаму сёння актуальным з'яўляецца ўсямернае збліжэнне двух асноўных накірункаў у хрысціянстве, пошук таго, што набліжае адзін да аднаго, што павінна прывесці іх да аб'яднання ў будучым. Большую ініцыятыву ў налажванні рэлігійнага дыялога сёня працяўляе каталіцкая царква. Гаворка ідзе аб дыялозе роўных, уяўленне аб якім дае ўжываемы Папай Янам Паўлам II вобраз Заходняй і Усходняй цэркваў як двух лёгкіх адной хрысціянскай Еўропы.

У мінулым экуменізм існаваў у Беларусі больш у тэорыі чым у практыцы. Апошнія падзеі паказалі, што беларускія цэрквы здольны пераадолець падзяліўшыя іх этнічныя і рэлігійныя супярэчнасці, ва ўмовах, калі ў маладой беларускай дзяржаве на першы план выходзяць менавіта хрысціянскія каштоўнасці, духоўныя інстытуты карыстаюцца абсалютным даверам насельніцтва. Прыняццё поліканфесіянальнай мадэлі, якая забяспечвае роўныя правы і заходняй і ўсходняй традыцыям, дае магчымасць захавання міру і стабільнасці на беларускай зямлі.

Праваслаўная і каталіцкая канфесіі могуць адыгрываць важную ролю ў забяспячэнні грамадству міру і гармоніі, калі дастаткова рашуча будуць дабівацца ажыццяўлення сапраўднага плюралізма, які прадугледжвае павагу і захаванне цэласнасці кожнай. Грамадства зацікаўлена ў дыялозе прадстаўнікоў розных канфесій, рэальным зацверджанні талерантнасці і супрацоўніцтва на беларускай зямлі.

РОЛЬ РЕЛИГИИ В ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Коробейникова Е. В.

Гомельский Государственный Технический Университет им. Сухого

С приходом демократии коренным образом изменилось и отношение государства к религии. Еще в начале 90-х годов поднимать вопрос о роли религии в воспитательном процессе в учебных заведениях было бы просто нелепо. Однако времена меняются, и религия все глубже и глубже проникает во все сферы деятельности человека. В учебных заведениях были введены новые дисциплины, такие как: «Основы религиоведения», «История религии», «Религия в системе мировой культуры» и т.д. Освоение этих дисциплин стало являться основной частью гуманитаризации образования. Изучение их способствует установлению духовного климата взаимоотношения между представителями различных религиозных и нерелигиозных мировоззрений, утверждению гражданского согласия и социальной стабильности в обществе.

Церковь прилагает немало усилий, чтобы приобщиться к воспитательному процессу в учебных заведениях. Ведь значение веры в развитии человека очень велико